

Asia: VN/11304/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikoista sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

MIELI ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikoista sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta. MIELI ry:n lausunto kohdistuu aiottuun lahjoitusvähennykseen.

MIELI ry tukee lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista keinona kannustaa yksityishenkilöitä ja yhteisöjä lisäämään lahjoittamista yleishyödyllisiin kohteisiin. Vaikka eri toimialoilla toimivien järjestöjen taloudelliset resurssit paljolti nojaavat valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien avustuksiin, yksityisillä lahjoituksilla on kasvava merkitys järjestöjen työn mahdollistamisessa. Samaan aikaan kun valtionavustuksiin kohdistuu mittavia leikkauksia ja myös hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusnäkymät ovat epävarmat, on sekä yrityksillä että yksityishenkilöillä halua olla tukemassa järjestöjen toimintaa. Esimerkiksi MIELI ry:n taloudessa lahjoitusten osuus on jo noin viidennes.

Ehdotus kuitenkin rajaisi ulkopuolelleen merkittävästi lahjoittamisen kohteita. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen työ väestön terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja ongelmien ennaltaehkäisemiseksi ei valtaosin sisältyisi verovähennysoikeuden piiriin, kun taas nuorisotyö, liikunta ja kulttuuritoiminta sisältyisivät.

Esimerkiksi mielenterveysongelmat ovat tällä hetkellä keskeinen kansanterveyden ja myös kansantalouden ongelma. Puolet työkyvyttömyyseläkkeistä ja yli kolmannes kela-korvattavista sairaspäivistä on mielenterveystaustaisia. Mielenterveyden ongelmat maksoivat suomalaiselle yhteiskunnalle OECD:n vuonna 2018 vuonna tehdyn laskelman mukaan 11 miljardia vuodessa. Vuoden 2018 jälkeen mielenterveyden indikaattorit ovat edelleen kehittyneet huonompaan suuntaan, ja vuosittaiset kustannukset tätä kautta todennäköisesti edelleen kasvaneet. Mielenterveyden osuuden vähentäminen suomalaisessa tautitaakassa edellyttää toimia ongelmien ennaltaehkäisyyn ja oikea-aikaiseen tukeen.

Mielenterveyden ongelmien ennaltaehkäisyssä ja matalan kynnyksen tuen tarjoamisessa mielenterveysjärjestöt ovat keskeisessä roolissa. Esimerkiksi MIELI ry:n ja sen jäsenyhdistysten kriisikeskusverkosto tarjoaa vuosittain tukea ja apua noin 150 000 kertaa. Matalan kynnyksen tuki osaltaan puskuroi julkisten palveluiden kuormittumista ja kustannuksia. Toisena tehtäväalueena MIELI ry tukee ja vahvistaa väestön mielenterveysosaamista, eli kykyä huolehtia omasta ja läheisten psyykkisestä hyvinvoinnista eri elämänvaiheissa.

MIELI ry saa lahjoituksia sekä yrityksiltä että yksityishenkilöiltä painottuen nuorten mielenterveyttä vahvistavaan työhön. Lahjoituksilla on aivan keskeinen rooli tässä työssä. Samaan aikaan ollut erittäin tärkeää, että lahjoituksia on voitu saada myös esimerkiksi itsemurhien ehkäisyyn, kriisiauttamiseen tai ikäihmisten hyvinvoinnin vahvistamiseen, sekä ilman erillistä kohdennusta, jolloin lahjoitusvaroja on voitu ohjata joustavasti sinne, missä tarvetta on kulloinkin ollut erityisen paljon.

Aiotut rajaukset tarkoittaisivat, että esimerkiksi ikäihmisten hyvinvoinnin ja psyykkisen toimintakyvyn hyväksi tehtävä työ tai aikuisväestölle tarjottava kriisiapu todennäköisesti saisivat aiempaa niukemmin lahjoituksia, kun lahjoittajan olisi edullisempaa suunnata lahjoitukset nuorten mielenterveystyöhön. Väestön ikääntyessä ikääntyneen väestön psyykkisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn vahvistamisella tulee kuitenkin olemaan koko ajan suurempi merkitys nuorten mielenterveystyön rinnalla. Aikuisväestön mielenterveydellä ja mielenterveysosaamisella vanhempina ja eri alojen ammattilaisina on myös suuri merkitys nuorten hyvinvoinnille.

Lahjoitusten hankkiminen on tapa, jolla järjestöt jossain määrin voivat sopeutua julkisen rahoituksen vähentymiseen, ja myös kerätä varoja toimintaan, johon julkisia avustuksia ei ole saatavissa. Onkin ongelmallista, jos julkisten avustusten suuntaamisen lisäksi julkinen valta myös ohjaa sitä, miten yksityinen rahoitus kanavoituu järjestöjen työhön. Jos tämänkaltaiset rajaukset kuitenkin säädettäisiin, tulisi siinä tilanteessa varmistaa, että verohallinnon nimeämällä lahjoituksen saajilla on myös mahdollisuus ottaa vastaan lahjoituksia, joista lahjoittaja ei saa itselleen verohyötyä, ja jotka voidaan kohdentaa muuhun kuin verovähennysoikeuden piirissä olevaan tarkoitukseen.

MIELI ry pitää ongelmallisena myös ehdotukseen sisältyvää moninkertaista hallinnollista työtä. Ehdotuksessa nykyisen poliisihallituksen rahankeräyslupiin liittyvän myöntö- ja valvontaprosessin rinnalla toimisi verohallinnon päällekkäinen prosessi, joka edellyttäisi lisääntyvää hallinnollista työtä sekä hallinnolta, järjestöiltä että lahjoittajilta. Samaan aikaan on järjestöjen hallinnollista taakkaa päinvastoin ollut tarkoitus keventää yhtenä keinona suunnata niukkenevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti järjestön perustyyöhön rahoituksen prosessien sijaan.

MIELI ry näkee, että lahjoitusvähennyksen tulisi kattaa kaikki ne toimijat, joille poliisihallitus on myöntänyt rahankeräysluvan, ja kaiken näiden toimijoiden rahankeräysluvan piirissä olevan toiminnan. Tämä turvaisi resurssien suuntautumisen yhteiskunnassa tarkoituksenmukaisella tavalla, kohtelisi järjestöjä yhdenvertaisesti ja myös vähentäisi rinnakkaisten prosessien hallinnollista taakkaa.

Ehdotukseen sisältyvillä rajauksilla on todennäköisesti haluttu rajata lahjoitusvähennyksen vaikutuksia verokertymään. MIELI ry:n arviona on, että kaikkeen rahankeräysluvan piirissä olevaan toimintaan ulottuva lahjoitusvähennys ei olennaisesti lisäisi lahjoitusten kokonaismäärää verrattuna rajatumpaan lahjoitusvähennykseen, mutta kylläkin olennaisesti vaikuttaisi siihen, minkä järjestöjen toimintaan ja mihin näiden järjestöjen toimintaan lahjoituksia jatkossa tehtäisiin.

Tiivistettynä:

- MIELI ry tukee lahjoitusvähennyksen laajentamista, mutta pitää ongelmallisena, että aiotut sisällölliset rajaukset jättäisivät merkittävältä osin ulkopuolelle järjestöjen työn väestön terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja ongelmien ennaltaehkäisemiseksi. Esimerkiksi mielenterveys on keskeinen kansanterveyden ja kansantalouden haaste, jossa järjestöillä on merkittävä rooli ongelmien ehkäisyssä ja matalan kynnyksen tuen tarjoamisessa, ja sitä kautta julkisten palveluiden kuormittumisen ja kustannusten puskurina.
- Verohallituksen myöntö- ja valvontaprosessi poliisihallituksen rahankeräyslupaprosessien rinnalla lisäisi sekä järjestöjen että hallinnon hallinnollista taakkaa samaan aikaan kun järjestöjen avustusprosesseissa hallinnollista työtä päinvastoin pyritään keventämään.
- MIELI ry näkee, että lahjoitusvähennyksen tulisi kattaa kaikki ne toimijat, joille poliisihallitus on myöntänyt rahankeräysluvan ja näiden toimijoiden kaiken rahankeräysluvan piirissä olevan toiminnan.
- Lahjoitusvähennys ei saa muodostua esteeksi lahjoitusvähennyksen ulkopuolelle kohdennettujen lahjoitusten vastaanottamiseen.

Aalto-Matturi Sari
MIELI Suomen Mielenterveys ry